

# Kuhu paned oma käe, sinna pane süda ka



Hea on olla jälle koos. Harju lastele on 50 aasta jooksul tarkust andnud Olga Kasberg-Nõu (istub ees), Elli Saks (vasakult teine), Alice Viher (vasakult viies), Salme Biefeldt-Märka (paremalt kolmas) ja Gretchen Tamberg-Sarapuu (paremalt neljas). Paremalt esimene üleval RAT «Estonia» kauaaegne ooperisolist Marta Rungi.

«Tere, arva ära, kes ma olen!» «Oot, oot, las ma vaatan sind, las mõtlen... Oi, muidugi...!»

Ja järgneb tugev käepigistus, naer ning mõnelgi on silmad veekalkvel. Kui tore on niimoodi kokku saada, mõistatada ja ära tunda ammu tuntu, kuid aegade hämarusse vajunud nägusid.

Nii nad tulid ja kogunesid. Et tähistada oma elu kunagist suurpäeva, et pühitseda juubeliaastat, et meenutada. Aja karm käsi on teinud oma töö, tõmmanud näole joonekesi, mida 50 aastat tagasi ei olnud, sundinud silmadele prillid,

mille järele 50 aastat tagasi vajadust ei tuntud.

50 aastat tagasi...

...Oli 6. juuni 1924. 49 noort inimest kuulas tõsisel ilmel Tallinna Opetajate Seminari direktori Hans Roosi viimaseid õpetussõnu neile, kes 5 aastat olid selle maja katuse all teadmisi nõutanud. Oli pidulik, õnnelik ja pisut kurbki tunne. Sest see tähendas, et juba täna tuleb minna. Kes kuhu, kes kus endale leiba ja tööd leiab.

Õpilasaastad olid mööda saanud, tuli vastu võtta uus etapp, minna andma seda, mi-

da viie aasta jooksul siit majast saadud-võetud.

Ja sel hetkel meenusid eriti selgesti nende esimesel koolipäeval, avaaktusel toleaeegse direktori V. Nano kõrgelehelised sõnad õpetajast kui maa-soolast, rahvavalgustajast. Siis, esimesel koolipäeval pani see nii mõnegi vargsi muigama. Mitte selleks ei olnud nad siia tulnud, et õpetajaks-maa-soolaks ja rahvavalgustajaks saada. Paljude eesmärk oli hoopis lihtsam — Tallinna Opetajate Seminaris oli võimalik saada keskharidust ränkaskas rahakotita. Seminaris ei olnud õppemaksu. Mis edasi saab, milline elukutse tulevikus pärast kooli lõpetamist omaks võetakse, see pidi selguma hoopis hiljem, kui keskharidus käes. Plaane oli mitmesuguseid.

Viis aastat olid aga teinud oma töö. Ja küllap oli siin oma osa ka õpetajatel — direktoril H. Roosil, inspektorisil A. Kotkas-Krimsil, loodusteaduse õpetajal J. Kalkun-Kaljuveel, maateaduse õpetajal J. Gensil, muusikameestel A. Topmanil ja T. Vettikul, kunstnik P. Sepal, füüsikaõpetajal J. Grünthalil, käsitööõpetajal T. Ussisool, võimlemisõpetajal A. Raudkatsil jt.

Igatahes kuulas viis aastat hiljem, kooli lõpuaktusel direktor Hans Roosi kõnet 49 veendunud pedagoogi, kes kõik olid valmis minema, viima maale tarkusesõna, lastele teadmisi, olema neile teejuhiks raamatute maailmas.

Sel päeval lahkusid nad koolist, et minna kooli. Nad võtsid endaga kaasa sõnad, mida nad on meeles hoidnud, mille järgi käinud ja teinud 50 aastat:

«Kuhu paned oma käe, sinna pane süda ka, küll siis tunned rõõmu, õnne oma ettevõtetest sa.»

Sel päeval kandsid nad kleidil või kuurevääril Tallinna Opetajate Seminari lõpumärki, mille autoriks nende oma klassikaaslane Peeter Timm. Sellel märgil on kujutatud sipelgat. Sipelgas on töökuse ja virkuse sümbol. Töökad ja virgad peavad olema ka õpetajad.

...On möödunud 50 aastat, on 6. juuni 1974. Nad kohtusid jälle. Nii mõnigi pidi otsima näole nime, sest aastad ei lähe niisama mööda. Seda suurem on äratundmise rõõm.

Seinal on pilt, mis näitab, missugused nad olid 50 aastat tagasi. Pildi all laual on üks suur ja nelikümmend üheksa

väikest küünalt. Kõigepealt süüdatakse suur küünal, mälestuseks Tallinna Opetajate Seminari pedagoogidele. Suurest küünlast võetakse tule väikestele. Sest olid ju pedagoogid need, kes andsid oma õpilastele teadmiste valgust, süütasid õpilastes tule, et need võiksid valgustada oma õpilasi.

Nagu kunagi ammu, nagu kõikidel pikkadel tööaastatel, heliseb koolikell. Peeter Timm kontrollib puudujaid: «Nikolaus Ader!» «Langes Suure Isamaasõja ajal fašismi ohvriks,» teatab A. Viher, üks Tallinna Opetajate Seminari III lennu lõpetajaist. Ja küünal kustub. Nikolaus Aderi elu kustust kolm aastakümnet tagasi koonduslaagris. Ta oli siis kõige paremas meheas, ta oli saanud tunda õpetajarõõmu oma õpilastest Harjumaa Munalaskme algkoolis, oli saanud tunda tööõõmu koolide inspektorina Harjumaa haridusosakonnas.

«Salme Biefeldt-Märka!» — «Kohal,» kõlab energiline vastus. Salme Märka töötas kaua aastaid Saue koolis, nüüd aga

ki mööda, ikka läbi. Ja ometi tundub, et mõnestki ei saa ka aeg jagu. Ei maksa ega tasu rääkida välimusest, küll aga elurõõmust ja energiast, elutahtest. Ja just selle poolest on rikas kauaaegne Käesalu algkooli juhataja A. Viher.

«Robert Viher!» — «Langes Suures Isamaasõjas!»

Robert Viher alustas Kernu koolis, hiljem aga viis tee teda Käesallu. Koos noore naise ja kolleegi Alice Viheriga. Uhel päeval tuli teade, et kahele ühest perest õpetajaleiba ei jätku. Naisel tuli koju jääda. Sõda kustutas R. Viheri eluküünla, tema elutöö võttis üle Alice Viher.

Pool sajandit on käsutanud inimesi. Paisanud neid oma tahtmistetujude järgi. Suur sõda võttis oma jao — kelle langetas manalasse, kelle paiskas võõrastele maadele. Aastad tegid oma töö. Täna on Tallinna Opetajate Seminari III lennu kokkutulekule jõudnud need, kes ajalt armu leidnud.

50 aastat tagasi laulsid nad koolis:



Kui palju on rääkida, meenutada. Jutuotsa on üles leidnud (vasakult) G. Sarapuu, M. Leima, S. Märka ja O. Nõu.



«Altäh kauni laulu ja meelepidamise eest,» ütleb A. Viher Els Roodele ja tema kaudu kõigile lauluneidudele, kes sel mälestusväärsel päeval vanadele pedagoogidele kunstilist külastust tõi.

peab pensionäripõlve.

«Elfriede Menno-Saks!» — «Kohal!» Tema õpetajate viis vee taha. Prangli lapsed tahtsid samuti teada-osata, igatsetesid raamatust tarkust taga nõuda.

«Olga Kasberg-Nõu!» — «Kohal!» Olga Nõu õpetas lapsi Vasalemmas.

«Gretchen Tamberg-Sarapuu!» — «Kohal!» Tema on ainuke oma lennu lõpetajaist, kes veel tänagi õpetajaametit peab. Kord otsustas küll juba puhkusele jääda, puhkaski ajuti, aga... Lapsed kutsusid, süda nõudis. Ja Gretchen Sarapuu avas uuesti ukse kooli, klassi, 12 tööaastat Kosel, 17 Pikaveres ja 22 Alaveres. Sel suurel peopäevalgi on õpetaja Sarapuu mõtetega oma klassi, oma laste juures. 8 klass — peaks neil kõigil ikka hästi minema. Homme on eksam... 50 aastat muretseda ja hoolitseda, mõelda ja elada lastega. «Alice Menning-Viher!» — «Kohal!» Ajad ei lähe kellest-

«Noor olla on kevadet rinna sees kanda...» Nad laulavad seda ka täna. Sest kevadeta ei saa. Ja küll on hea, kui inimene suudab olla noor ja unustada, et aastad õige pea 70. uksele koputavad. Eks aita siin kaasa seegi, et kogu elu on möödunud laste hulgas, nende naerude ja rõõmude seas, millest õpetajadki osa said. Sest õpetajaks said nad kõik, välja arvatud üks. Seda ühte tunneme me kõik, tunneb kogu Eesti — «Estonia» teatri omaaegne ooperisolist Marta Rungi-Arder. Teda nõudis enesele muusika.

Uheskoos minnakse nüüd aeda, peoperenaise E. Roode koduaeda tamme istutama. Et jääks järele mälestus lastelastele neist kunagistest Tallinna Opetajate Seminari kasvandikest ja hilisematest õpetajatest, nende koolist, kus õpilastele anti kaasa sipelga töökus ja virkus ning õpetati kätetööle lisama südamesoost. H. PIISKOPPEL